

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลในการให้การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยาเพื่อบรรยายและอธิบายประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลในการให้การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงจากพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการให้การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายในหอผู้ป่วยอายุรกรรม ศัลยกรรมและหออภิบาล ผู้ป่วยหนักจำนวน 10 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 5 เดือน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม 2543 - พฤษภาคม 2543 ในโรงพยาบาลศูนย์ในจังหวัดทางภาคใต้ตอนล่าง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจนข้อมูลมีความอิ่มตัว ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาประเด็นหลัก (themes) เกี่ยวกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมความหมายและความรู้สึกของพยาบาลต่อประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม ผลกระทบ การแก้ไข/การเผชิญกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมขณะให้การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย และผลของการแก้ไขประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม ดังกล่าวซึ่งมีผลการวิจัยดังนี้ คือ

ความหมายของประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมในการให้การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายของประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้คือ

1. ต้องเลือกกระทำทั้ง ๆ ที่ไม่อยากเลือก
2. บางสิ่งที่ทำไปขัดแย้งกับคุณค่าของตัวเอง
3. เป็นสถานการณ์ที่เลี่ยงไม่ได้ แม้รู้สึกผิดหรือบปก็ค้ต้องทำ

ความรู้สึกของพยาบาลต่อประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้สึกต่อประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมใน 4 ลักษณะ คือ

1. เลือกอย่างไร ทำอย่างไรใจก็เครียด
2. ไม่แน่ใจในสิ่งที่ทำว่าถูกหรือผิด
3. รู้สึกผิดกับสิ่งที่ทำ
4. คับข้องใจที่ญาติตัดสินใจยุติการรักษาเพื่อชีวิตผู้ป่วย

ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลในการให้การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย ผู้ให้ข้อมูลประสบกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมใน 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ยึดชีวิตหรือยุติชีวิต
2. จะปกปิดความลับผู้ป่วยหรือบอกความจริงแก่ญาติ
3. เกณฑ์ตัดสินคุณค่าแตกต่างกัน
 - 3.1 ต้องทำตามที่ญาติต้องการแม้ไม่เห็นด้วย
 - 3.2 อยากช่วยชีวิตผู้ป่วยแต่บทบาทไม่เอื้อ
4. ทรัพยากรจำกัดจะจัดสรรให้ใครดี

ผลกระทบของประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมต่อพยาบาล ผู้ให้ข้อมูลได้รับผลกระทบจากประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม 3 ลักษณะ คือ

1. ประสบการณ์ความขัดแย้งช่วยฝึกสติ
2. ความขัดแย้งทำให้ท้อแท้ไม่อยากทำงาน
3. ทุกข์ใจที่ต้องทำในสิ่งที่ไม่อยากทำ

การแก้ไข/การเผชิญประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม ผู้ให้ข้อมูลได้ใช้วิธีการแก้ไข/การเผชิญประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมอย่างหลากหลายถึง 5 ลักษณะ ดังนี้

1. ยอมรับความจริงกับสิ่งที่เกิดขึ้น
2. ปรึกษาหารือ
3. พยายามมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทางบวก
4. ใช้ศาสนาเป็นที่พึ่ง
5. ทำหน้าที่แทนผู้ป่วย / พึงกษัตริย์ผู้ป่วย

ผลการแก้ไขประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม จากการศึกษาพบว่าผลการแก้ไขประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมมีทั้งทางบวกและทางลบ ดังนี้คือ

ผลทางบวกจากการแก้ไขประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม

1. ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างดีที่สุด
2. สัมพันธภาพกับผู้อื่นดีขึ้น
3. ภูมิใจที่ได้แสดงบทบาทแห่งวิชาชีพ

ผลทางลบจากการแก้ไขประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม

1. เกิดความเครียด / กังวลใจถึงผลการกระทำ
2. สิ่งที่ทำไปคว่ำไประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลในการให้การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการพยาบาล 4 ด้าน คือ (1) ด้านการปฏิบัติการพยาบาล (2) ด้านการบริหารการพยาบาล (3) ด้านการศึกษาพยาบาล และ (4) ด้านวิจัยทางการพยาบาล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

1. เพื่อลดความคับข้องใจให้กับผู้ปฏิบัติ ควรมีการจัดตั้งทีมที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการจริยธรรม เพื่อให้ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม
2. เพิ่มศักยภาพให้กับพยาบาลในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในคลินิก โดยการจัดการอบรมเพื่อส่งเสริมความมั่นใจ และความเชื่อมั่น
3. ควรมีการระงับหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรด้านการรักษาให้เป็นของคณะกรรมการจริยธรรมด้วย เพื่อให้การจัดสรรเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน

ด้านบริหารการพยาบาล

1. ทำแผนงาน โครงการจัดอบรมฟื้นฟูวิชาการด้านการตัดสินใจในคลินิกให้กับพยาบาล
2. จัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมของทีมการพยาบาลและมีตัวแทนของพยาบาลเป็นคณะกรรมการจริยธรรมของโรงพยาบาล
3. จัดบริการให้คำปรึกษากับผู้ปฏิบัติที่พบปัญหาในการปฏิบัติงาน
4. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่พยาบาลพบ เพื่อหาแนวทางแก้ไขหรือสร้างเป็นมาตรฐานการพยาบาลเพื่อลดความขัดแย้งทางจริยธรรม

ด้านการศึกษาพยาบาล

1. ควรมีการปฏิรูปการจัดการศึกษา โดย
 - 1.1 ด้านหลักสูตร ควรตั้งเป้าหมายของการสอนจริยธรรมให้นักศึกษามีความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม มีความตั้งใจจะปฏิบัติเชิงจริยธรรม และสามารถปฏิบัติเชิงจริยธรรมได้ทุกสถานที่

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การอภิปราย / วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง สัมมนา บทบาทสมมติ เป็นต้น

1.3 ด้านผู้สอน อาจารย์พยาบาลควรมีคุณลักษณะดังนี้คือ

1.3.1 ความรู้ด้านจริยศาสตร์

1.3.2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในประเด็นจริยธรรม

1.3.3 เป็นแบบอย่างที่ดีมีความตั้งใจในการปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้

2. ส่งเสริมให้บัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ มีสมรรถนะในกระบวนการตัดสินใจเชิงจริยธรรม

3. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมจริยธรรมในแต่ละชั้นปี

3.1 ชั้นปีที่ 1 บรรยายธรรมฝึกจิตภาวนา เพื่อให้นักศึกษาเป็นคนดีของสังคม รู้หน้าที่ กตัญญูต่อพ่อแม่และครู

3.2 ชั้นปีที่ 2 จัดอภิปราย Walk rally เพื่อสร้างจิตสำนึกของการอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3.3 ชั้นปีที่ 3 สนทนาธรรม สมาธิภาวนา เพื่อให้มีความรักในเพื่อนมนุษย์และดำเนินชีวิตได้ในสังคมมีความเข้มแข็ง

3.4 ชั้นปีที่ 4 กิจกรรมการวิเคราะห์สถานการณ์ จริยธรรม เพื่อฝึกกระบวนการคิด และตัดสินใจเชิงจริยธรรม

ด้านวิจัยทางการพยาบาล

1. ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วย โรคเรื้อรัง หรือภาวะวิกฤต เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมในสถานการณ์ที่แตกต่างกันในบริบทของสังคมไทย

2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของพยาบาล เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาคุณภาพการบริการในเรื่องการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของพยาบาล